

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Anny Žilákové

Výkon práce hostesky z genderové perspektivy

Téma práce je vhodně zvolené, doplňuje řadu předchozích bakalářských prací, k nimž patří ty, jež se věnovaly jiným silně feminizovaným profesím, jako jsou palubní průvodčí nebo administrativní pracovnice. Práce hostesky je feminizovanou činností par excellence a v rámci genderových studií je zcela na místě ji zkoumat.

V Úvodu je sice dobře načrtnut cíl práce, ale hned narážíme na časté nepochopení rozdílu mezi tématem a výzkumnou otázkou. Je to první věc, na niž je třeba se zeptat u obhajoby, totiž zda si studentka tento rozdíl uvědomuje a jak mu rozumí. V Úvodu najdeme různé formulace typu „zajímá mě“, „budu se ptát“ (zde najdeme některé podotázky), ale nikde pregnantně formulovanou výzkumnou otázku, tu musí čtenářka lovit mezi řádky. Chybí mi upřesnění například ve smyslu, zda je práce zaměřena na osobní „zkušenost“ dotazovaných, pak by bylo dobré se touto kategorií zabývat i v teoriích a zohlednit ji pokud jde o dobu, po kterou tuto činnost vykonávaly, při výběru vzorku. To by se nabízelo tím spíš, že autorka sama takovou osobní zkušenost má a přiznává, že na ní postavila scénář rozhovoru. Jinou možností by bylo použití termínu „konstrukce“ pro zdůraznění konstruktivistického paradigmatu – jak dotazované konstruuji povahu této činnosti.

Teoretická část má standardní strukturu, začíná definicí pojmu gender. Zde bohužel nacházíme, jako ve většině takto zaměřených bakalářských prací, jednak redukci pojmu na osobní rovinu (chybí vědomí genderovanosti světa, symbolů, institucí a podobně), a jednak již dávno překonané, neproblematické rozlišování pohlaví a genderu, když přinejmenším od vydání *Gender Trouble* Judith Butler v roce 1990 víme o genderovém utváření samotné „biologie“, těl, sexuality atd. To je ale zrovna pro tuto práci dost zásadní rozměr, neboť otázky těla a sexualizace v ní hrají důležitou roli. Osvěžující naopak je, že autorka v představení genderové perspektivy využívá kvalitní a méně obvyklé zdroje, jako jsou práce Kiczkové nebo Juráňové a Cvikové.

Další podkapitoly této části vedle obligátních *Stereotypů*, jako je *Mýtus krásy*, *Sexuální obtěžování* či *Objektivizace*, jsou intuitivně na místě, ale přesto je třeba se ptát, proč zrovna tato témata. Co chci říci je, že zde opět cítím nepřiznané východisko osobní zkušenosti autorky (vracím se k výzkumné otázce), která díky ní „ví“, že tyto aspekty jsou relevantní, v úvodu přesně hovoří o „předporozumění“, ale neuvede explicitně, že na nich staví linie svého

výzkumu. Jinak řečeno: byla bych uvítala, kdyby na začátku teoretické části bylo řečeno, že na základě osobní zkušenosti jsou právě tyto aspekty genderové perspektivy v práci hostesky klíčové a vedly k volbě příslušných teorií. Nebo – druhá možnost – se mohlo vyjít z literatury, která již k práci hostesky existuje (například Mears), a volbu teoretických podtémat odůvodnit z ní. Obecně řečeno je žádoucí všechny takové volby stále zdůvodňovat, jinak působí buď nahodile, nebo pouze intuitivně.

Vlastní sepsání podkapitol je poměrně věcné, ale autorka se přesto nevyhnula redundanci a irelevantním informacím, teoretická část má 31 stran a krácení by jí jen prospělo. Dojem řazení konspektů bez jasného zdůvodnění podtrhuje fakt, že ani na začátku ani na konci příslušných podkapitol není řečeno, jaká z ní plyne teze a proč je důležitá jako východisko pro výzkum. Nepohodlí, které při čtení teoretické části pociťuji a výše tematizuji, by možná bylo odstraněno, kdyby byla jako úplně první zařazena (pod)kapitola „Popis práce hostesky“. Prosím studentku, aby u obhajoby refletovala, zda by jí takový postup dával smysl a jak by mohl případně ovlivnit další text. Teoretická část bohužel neústí do nějakého shrnutí, přehledu konceptů či pojmové mřížky, a není tedy jasné, co jsou východiska pro empirickou část.

V empirické části konečně najdeme formulaci výzkumné otázky a dvou podotázek, vše jasné a přesné. Představení metody je standardní, jen je škoda, že není upřesněno, o jaký typ polostrukturovaného rozhovoru se jedná. Jestliže se autorka opírá o Hendla, našla by u něj i to, že její postup nejvíce odpovídá rozhovoru „dle návodu“ – neboť se nejedná o biografickou záležitost, ale „problémově orientovanou“ (tak označuje zvolený typ například německá literatura). Jako chybu vidím to, že jsou zde narátorky (komunikační partnerky či informátorky) označovány jako „respondentky“, což bylo u kvalitativního výzkumu dávno odmítnuto. Nechť autorka zkusí u obhajoby odhadnout důvody. Metoda analýzy je představena jaksí nepřímou – souhlasila by autorka, že se jedná o „kódovací postupy inspirované zakotvenou teorií“?

Jisté vysvětlení by bylo na místě u struktury kategorií – pochopila jsem, že nadřazené rámce vycházejí z původních teoretických konceptů (Estetická práce a podobně), škoda pak, že nebyly vyjmenovány na konci teoretické části. Podřazené kategorie se již zdají být získané „zdola“, takzvaně zakotveně. Je to tak? Čtenářstvo by tyto věci nemělo hádat, ale měly by být sděleny. K celé analýze: dobrou práci odvedla autorka v samotném abstrahování jednotlivých kategorií, které je bohaté a vypovídající. Jejich další zpracování však jako analýzu označit nelze. Nacházíme zde nešvar, že analýza je nahrazena velmi dlouhými citacemi z rozhovorů, které samy potřebují rozložit. Samy tyto citace

ukazují, jak „výživná“ by taková analýza byla, materiál má úžasný potenciál. Autorka však místo analýzy, neřkuli interpretace, tyto citace víceméně jen spojuje můstky, které výroky jen opisují či popisují. Kladně nicméně hodnotím, že se hojně vztahuje k teoriím, to u takových prací není běžné. Absence skutečné analýzy logicky ústí ve velmi chudičké shrnutí, které snad předchází práci ani nepotřebovalo.

Shrnutí: tato bakalářská práce rozhodně není odbytá, je zřejmé, že byla sepsána se zaujetím a připravena kvalitním studiem teorií. Trpí však jako mnohé jiné „dětskými nemocemi“ jako nahrazením hledání konceptů sadou konspektů, ne dost pevným autorským vedením argumentu, ale zejména nezvládnutím řádné (a genderové) analýzy. Přesto je to na bakalářskou práci slušná úroveň a výborný polotovar. Neboť bych Anně Žilákové ráda doporučila, aby téma nepustila: téma je velmi nosné a získaný materiál bohatý, zaslouží si pořádnou analýzu třeba v magisterské práci. Také proto je můj posudek delší, než je mým zvykem, stálo mi za to dát autorce co nejužitečnější zpětnou vazbu.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

PhDr. Hana Havelková, PhD.

V Roztokách 11. 9. 2017